

KÖKSAY'ın 17 Ağustos 2008 Tarihli Basın Duyurusu

Yeni Bir Dünyanın Eşiğinde Kafkasya

17 Ağustos 2008

Dünyamız son yirmi yılda tek kutuplu muktadir gücün tercihlerine ve hamlelerine tanıklık etmiştir. Gerek Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) gerekse Şanghay İşbirliği Örgütü bu boşluğu dengelemek maksadı ile oluşturulmuş ise de yukarıdaki gerçek değişmemiştir. Keza Türkiye'nin bölgesel konumu, mevcut iktidar ve Amerikan yönetimi ile yakınlığı dahi yeni ve ciddi risklerin Türkiye'ye yönelmesini engelleyememiştir. Bu değerlendirmenin bir başka ayağını da Kafkasya'nın siyasal ve etnik paylaşımı teşkil etmektedir.

Şöyle ki, son yüz altmış yılda Kafkasya'nın kaderini Kafkasya değil, Trans-Kafkasya belirlemiştir. Bu tespit günümüzde de bütün ağırlığı ile devam etmektedir. Bilindiği üzere her iki büyük savaş öncesi ve sonrasında bölgesel ve küresel güçler paylaşım alanında hem-fikir kalmışlardır. İhtilâflı ve netameli coğrafyalar ise Soğuk Savaş malzemesi olmuşlardır. Hâlbuki günümüzde ABD + AB ile Rusya Federasyonu (RF) yeni paylaşım konusunda hiçbir anlaşma ve uzlaşma niyet ve gayreti içerisinde değillerdir. Dolayısı ile Avrasya coğrafyasında yerinden oynayabilecek her taş (: ekonomi, enerji, dağıtım hatları) ile mevzî çatışmalar psikolojik öncelik ve yerel müttefikler noktasında çok hassas bir yapı arz etmektedir. Buna mukabil risk haritası yeterince zengindir: Trans-Dyester'den Belucistan'a ve Doğu Türkistan'a kadar muazzam coğrafyada beslenen ihtilâflar kuluçka safhasını aşmıştır. Kaldı ki dev bir besin ve enerji havzası olan Kuzey Buz Denizi de bir paylaşım alanı olarak her iki güç için de iştah açıcudur. Bu projeksiyon ışığında, Gürcistan'daki gelişmeler Kosova'nın rövanşı ötesinde anlam taşımaktadır. Polonya, Litvanya, Letonya, Ukrayna ve Gürcistan Hattı bir füze kalkanı tedbiri olmanın ötesinde, NATO bünyesi içerisinde ve Batı potasında yaşamak ortak arzusundadırlar. Bu Hat psikolojik bir sınırdır, yani Batı eskiden olduğu gibi gelecekte de Rusya'yı kendi kültür dairesinde görmemektedir.

Bu bağlamda, Türkiye de kendi konumunu gözden geçirmek zorundadır. Zira Kıbrıs adasının geleceği, Kosova, Abhazy örneklemelerinde olduğu gibi, aynı zamanda Batı ile olan ilişkilerimizde belirleyici faktör olacaktır. Diğer taraftan her ne kadar, Gürcistan krizi bölgesel kalmışsa da, Kırım (Sivastopol) müstakbel krizi kesinlikle küresel boyutta olacaktır. Bu takdirde, Türkiye'nin şimdiki gibi, bırakınız hakemlik önerisi, ihtilâfın ayrılmaz parçası olacağı aşikârdır. Zira, Akyar-Boğazlar (Küçük Kaynarca - Montrö) eksenini Türkiye'nin kalbidir.

Yeni Soğuk Savaş'ın kuralları ve tanımı yapılmamıştır. Ancak detanta giden yolda, en belirleyici faktör, çağın belirleyici silâhi enerji ve enerji yollarıdır. Ülkeler ve yönetimlerin basiretleri ile başarıları bu konudaki kalıcı program ve projelerle eşdeğerdir. Nitekim 20 yıl önceki Sovyetler (= Rusya) ekonomik kaos ve borçlarından ötürü kabullendiği iç sahasındaki sıkıntıları aşmış ve tekrar mücadele ile deplasman yeteneğine kavuşmuştur. Türkiye için en zor çıkmaz, aynı anda her iki güçle sıcak, yakın ve stratejik kalamama gerçeğidir.

Gelinen noktadaki gerçekler ve hususları belirtmek gerekirse, Kafkasya'nın Rusya açısından önemli iki geçidi, Kondor ve Daryal geçitleri iki özerk bölge ile yeniden Rusya'nın kontrolüne girmiştir. Abhazy'a da Rus destekli bağımsızlık sağlanmış ve Güney Osetya ana Oset topluluğu ile birleşmiştir. Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı'nın geleceği tehdit altındadır. Azerbaycan'ın Karabağ ve mevcut konjonktürel durum dolayısıyla tercihlerinin nasıl şekilleneceğinin iyi irdelenmesi gerekmektedir.

Müttefiklerimiz açısından Türk-İran ilişkilerinin yeniden değerlendirileceği aşikârdır. Ermenistan, kendi diasporasının baskısı ile NATO ya da Rusya tercihi ile karşı karşıya kalacaktır. Gelişmelerin en ilgi çekici tarafını ise, ileride Azerbaycan ve Ermenistan'ın aynı klüp ve ittifak içinde yer almaları olabilir. Böyle bir ittifakın doğuracağı sonuçların Türk dış politikası açısından bütün yönleriyle ve dikkatle irdelenip değerlendirilmesi gerektiği aşikârdır. Kamuoyumuza saygı ile duyurulur.

17 Ağustos 2008, Ankara

F. Sema Barutcu ÖZÖNDER, Prof.Dr., KÖKSAY Başkanı

Muzaffer AKÇORA, İnş.Müh., KÖKSAY Kırım-Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü Müdürü

KÖKSAY E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAY) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAY bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2008, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.